RECURSOS

JOAN GIMÉNEZ I BLASCO
***Posant portes a la mar. Muralles i defensa del Mataró dels segles** XVI-XIX*
(Mataró 2006)

El tema de les muralles (i els seus portals), aixecades a Mataró al segle XVI, ha estat tractat al llarg dels anys per diferents autors que s'han ocupat del passat de la ciutat (Josep M. Pellicer, Francesc i Josep Cabanyes, Marià Ribas, Jaume Castellví, Josep M. Colomer Panadero, Joaquim Llovet, Albert Garcia Espuche i Manuel Guàrdia Bassols, Manuel Salicrú i Puig), la majoria, recolzant-se bàsicament en la documentació municipal: pergamins, llibres de batllia, acords presos pel consell de la vila –després ciutat–, de Mataró, etc... Doncs bé, sobre la base principal d'aquestes mateixes fonts documentals, Joan Giménez Blasco ens ofereix una nova visió –i més aprofundida i detallada– sobre la història de les muralles de Mataró. Unes muralles que, segons s'ha escrit, s'aixecaren per a «deffensarse de enemichs e moros», d'incursions provinents de l'altre cantó de la Mediterrània, és a dir, com escriu Giménez, «posant portes a la mar», que és d'on més veien venir el perill aquelles èpoques.

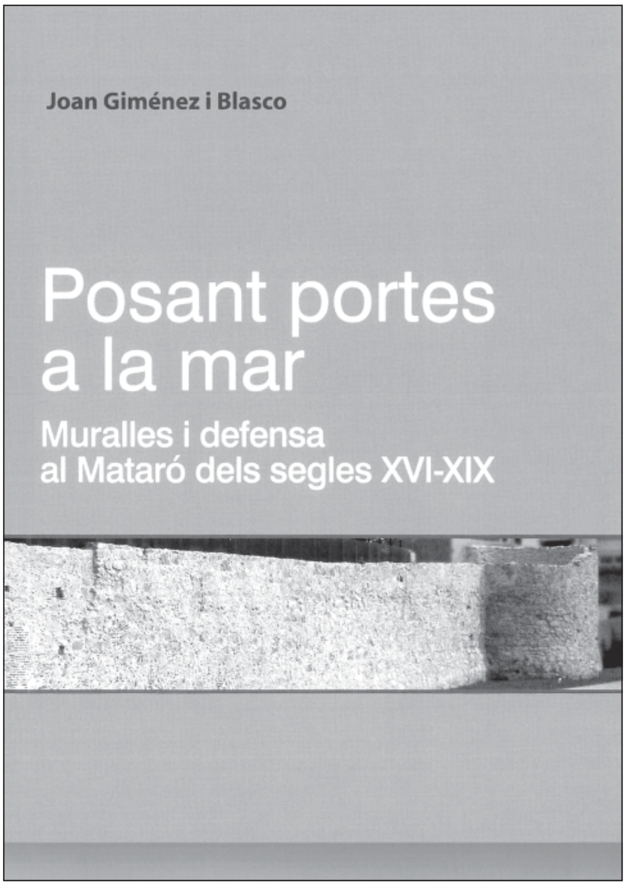

Aquest treball ens il·lustra a bastament sobre el traçat dels murs defensius, les etapes de la seva construcció, tècniques i materials, enginyers, mestres de cases que hi intervingueren, i també, com és natural, sobre les qüestions que se suscitaren com a conseqüència d'una obra que imposava unes servituds en els indrets on s'aixecava, ultra l'esforç econòmic que representava la seva construcció per una petita vila dotada d'escassos recursos. D'ací que l'obra de les muralles mataronines es fes pausadament, per sectors i a còpia d'anys, i s'hagués de concloure salvant molts obstacles imposats, principalment, pel creixement urbà coetani de la població, que acabaria engolint els mateixos murs defensius. Malgrat això, durant molts anys, encara es faria vistent i es diferenciaria el Mataró de *dintre* i el de *fora* muralles, amb els seus portals.

Però l'autor d'aquest llibre va més enllà del segle XVI per a ocupar-se de les incidències produïdes a l'entorn de les muralles en èpoques posteriors: de com passaren al Reial Patrimoni, de les reticències quant a la seva conservació, les palestres hagudes per a l'aprofitament dels camins que en principi es deixaren a banda i banda dels murs. També ens il·lustra sobre les defenses puntuals que més endavant s'adoptaren a Mataró, principalment durant la Tercera Guerra Carlina, i acaba relatant les últimes peripècies de l'acció urbanitzadora a la ciutat en topar als darrers anys amb l'obstacle de les muralles, que en molts casos acabaria repercutint en la destrucció d'algun dels seus llenços.

Hem dit al principi que Giménez Blasco es val, per a aquest treball, de la documentació municipal, que actualment es conserva a arxius de Mataró i Barcelona. Però també volem afegir que, ultra aquests materials, fa una aportació inèdita d'informació extreta de l'Arxiu General de Simancas i de moltes altres fonts documentals, ço que palesa l'acurada i extrema recerca que l'autor s'ha exigit per a portar a bona fi aquesta monografia exhaustiva de les muralles mataronines. D'altra banda, Giménez aplega tota una sèrie d'antecedents que ens permeten de comprendre que l'obra de la muralla no era solament una empresa local, ans també un projecte animat per la Corona. Igualment, són d'estimar les dades que desgrana sobre de la personalitat, fins ara desco-

neguda, dels tècnics que intervingueren en les obres de defensa de la vila, com ara Benedetto de Ravenna, enginyer reial, autor d'un primer projecte, fortificant el temple parroquial, Giorgio de Settala (conegut per Setara), a qui es deu el disseny de les muralles, del qual ens assabenta, a més, que s'ocupà de la construcció d'altres fortificacions per encàrrec del rei, a Milà, a Perpinyà. Tot plegat, ve a donar més realç als vestigis de la muralla mataronina, ço que ens ha d'estimular, si cal, a la conservació del que queda d'una obra tan singular del nostre passat històric.

Completa el treball un apèndix gràfic amb il·lustracions inèdites sobre fortificació d'Elna i Perpinyà, de Jordi de Setara, extretes de l'Arxiu General de Simancas, un croquis de la casa de Fèlix Falguera amb el portal de Valldeix de principis del segle XIX, un plànol militar francès de Mataró de l'any 1823 i la planta del fortí construït pels francesos a l'exconvent dels caputxins de la nostra ciutat, durant la Guerra Napoleònica, ambdós conservats al Service Historique de l'Armée de Terre, entre els de més interès per a la història mataronina.

Q.

JOAN FLORENSA I PARÉS
P. Jacint Feliu i Utzet (1787-1867), protagonista de la restauració de l'Escola Pia a Espanya
(Mataró 2007)

L'escolapi pare Jacint Feliu i Utzet va néixer a Mataró el 13 de desembre de 1787. Va anar al Col·legi de Santa Anna i, després del noviciat, professà com a escolapi el 26 de desembre de 1803, i ordenat sacerdot el 12 de desembre de 1811.

La Guerra del Francès el va fer abandonar Catalunya per traslladar-se a Mallorca, on entrà com a professor a l'Acadèmia Militar de Palma, per ensenyar-hi humanitats, gramàtica castellana i matemàtiques.

Especialitzat com a professor de matemàtiques, va ésser professor del Col·legi Militar de Segòvia entre 1825 i 1837. Després de Segòvia, on va tenir paper principal en la rendició de l'alcàsser a les forces carlines, passà al Col·legi Militar de Madrid.

Matemàtic excel·lent, va publicar unes *Tablas de Logaritmos* i el *Tratado Elemental de Matemáticas*, precisament per ésser utilitzat com a text en els Col·legis Generals Militars.

L'Escola Pia, afectada només en part, ja que es dedicava a l'ensenyament, per les lleis desamortitzadores del 1835, va ésser restaurada el primer de març de 1845, amb la condició d'acceptar, quant a l'ensenyament, les lleis i les disposicions del govern.

El pare Feliu, comissari apostòlic dels escolapis a partir del 1847, va tenir paper principal en l'adaptació de l'Escola Pia a les noves normatives. Va ésser-ho fins al 1864. Impulsà la renovació pedagògica, la formació dels propis escolapis, intervingué en la fundació de dos col·legis a Cuba i promocionà la creació de les Filles de Maria Religioses Escolàpies, obra de l'arenyenca Paula Montalt, aprovada pel bisbat de Girona l'any 1851 i reconeguda per l'Estat l'any 1864. Morí a Barcelona el 25 de març de 1867.

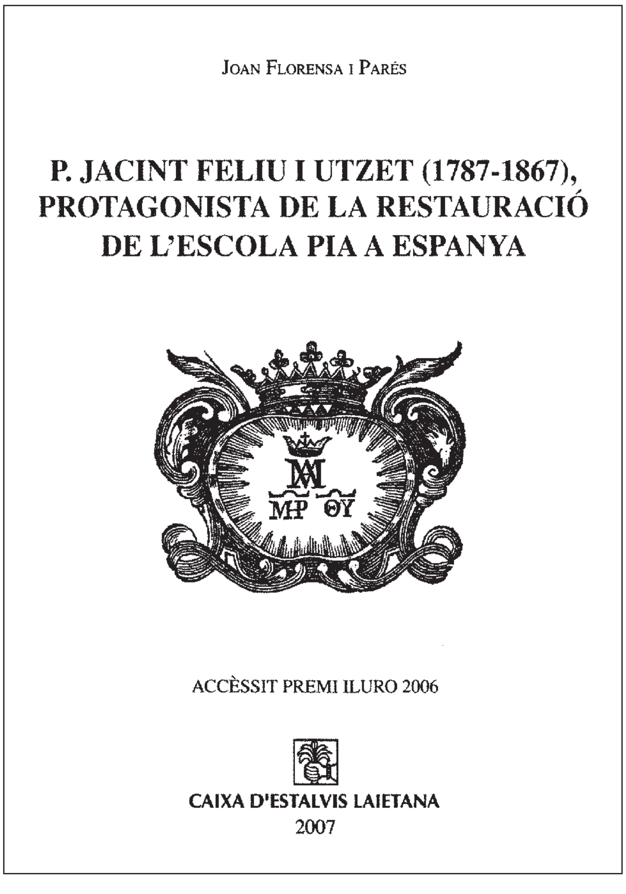

La monografia del pare Joan Florensa documenta exhaustivament un mataroní important.

M.S.P.